

CURSUL XI

IMPLICAȚIILE ECONOMICO-SOCIALE ALE CORELAȚIEI DINTRE RATA INFLAȚIEI ȘI PIB

Economia simbolică constă în ansamblul operațiunilor economice desfășurate pe piețele monetare, financiare și valutare. Funcția specifică a economiei simbolice constă în transformarea disponibilităților bănești ale tuturor agenților economici, îndeosebi ale populației, în active fizice.

Inflația este receptată, în primul rând, ca un proces specific pieței monetare și pieței financiare, ca un dezechilibru al economiei simbolice în general. O asemenea abordare este considerată unilaterală și deci greșită teoretic.

În realitate, inflația, cu toate sensurile și intensitățile ei, este o problemă macroeconomică, și ca orice asemenea problemă, aceasta are multiple determinări, interdependențe și efecte în cadrul economiei țării în ansamblul ei.

În condițiile contemporane, problemele economice oricare ar fi nivelul de structurare a acestora (micro, macro, mondo), se întrepătrund și se intercondiționează, formând un tot din ce în ce mai complex și mai dinamic.

În acest context o problemă economică devine macroeconomică și se perpetuează ca atare dacă și numai dacă aceasta are legături de ordin cauzal și/sau funcțional cu toate celelalte probleme existente la același nivel.

Având în vedere efectele destul de nocive ale inflației asupra economiei unei țări, se poate afirma în mod categoric că inflația este “boala cea mai parșivă” a economiilor contemporane.

Cadrul nociv al inflației într-o economie de piață trebuie apreciat pornind fie de la procesele de creștere economică și de la evoluția inflației și a șomajului, fie de la relațiile care se stabilesc între aceste procese și fenomene. De altfel, trebuie subliniat faptul că aceste trei fenomene economice respectiv inflația, șomajul și creșterea economică sunt considerate ca fiind principalele probleme ale macroeconomiei contemporane.

Relativ la aceste relații au apărut cele mai multe curente în gândirea economică din țările dezvoltate cu economie de piață.

Astfel, concepția keynesistă susține că inflația moderată cu ritm sub 5% pe an este mai degrabă un fapt pozitiv atât timp cât ea este asociată cu creșterea economică de un ritm mai înalt decât cel al inflației și o mai bună ocupare a forței de muncă. După cel de-al doilea război mondial, această concepție devenise o concepție la modă. Primul “șoc petrolier” din 1973, a determinat o accelerare a inflației, și astfel la nivel național în anumite țări inflația a crescut excesiv fiind însoțită de reducerea activității economice cu reacție imediată a șomajului.

Curentul monetarist de gândire economică al cărui promotor a fost economistul american M. Friedman a consacrat o nouă concepție a locului și rolului inflației.

Conform acestui economist inflația nu mai trebuie apreciată ca un factor propulsator al creșterii economice și pune accent pe controlul statului asupra evoluției masei monetare.

Asocierea între termenul de inflație și cel de creștere economică este, la prima vedere, un nonsens. Altfel spus, între inflație ca principal dezechilibru al economiei simbolice și creșterea economică, ca suport al dezvoltării și progresului societății, oamenii receptează un raport de incompatibilitate.

Creșterea economică nu poate fi inflaționistă, susțin unii specialiști, iar alții afirmă că inflația nu poate fi considerată un factor de progres economic.

Realitatea arată că, în ceea ce privește corelația dintre inflație și celelalte două fenomene macroeconomice (șomajul și creșterea economică), este verificat faptul că aceste procese se întrepătrund într-un mod specific de la o țară la alta și de la o perioadă la alta în cadrul uneia și aceleiași economii.

Considerații privind corelația dintre inflație și șomaj se vor face în §3.3.4, unde se va arăta faptul că acestea sunt corelate îndeaproape, cel puțin pe termen scurt. Încercările de a reduce șomajul au fost adesea însoțite de o creștere a inflației, și încercările de a reduce inflația au dus la un șomaj crescut.

De asemenea, inflația și creșterea economică sunt corelate de asemenea pe termen scurt; aceasta deoarece inflația poate fi considerată un proces pe termen scurt în timp ce creșterea economică este un proces pe termen lung. Dacă pe termen lung economia se ajustează la nivelul ei potențial, pe termen scurt produsul intern brut poate să crească sau să scadă, antrenând modificări ale inflației.

În cadrul acestui subcapitol, ne vom concentra atenția asupra relațiilor multiple dintre procesul inflaționist și dinamica economiei reale, oricare ar fi și este sensul și intensitatea acesteia (creștere economică pozitivă, creștere zero, creștere negativă, dezvoltare economică etc.).

Corelațiile cantitative dintre procesele inflaționiste și dinamica macroeconomică prezintă mare interes teoretic și practic. Astfel de corelații sunt analizate prin termeni și expresii consacrate, cum sunt: creștere neinflaționistă, creștere inflaționistă, stagflație, slumpflație, deflație etc.

La începutul perioadei postbelice s-a acreditat ideea, conform căreia la o mărime dată a inflației, la un anumit puseu inflaționist se obține sau urma să se obțină, dacă nu interveneau alți factori perturbatori, o anumită rată de creștere economică.

Aceste corelații cantitative aveau drept suport teoretic concepția că inflația controlată și moderată poate și trebuie să învioreze conjunctura economică, să rezolve parțial criza recesionistă.

Această relație era și este suportul teoretic al ideii de creștere economică neinflaționistă, respectiv al unui efect de antrenare pozitiv al inflației asupra dinamicii economice.

Deci, creșterea economică neinflaționistă a semnat și semnifică o inflație moderată (și controlată de guverne și de alți factori de decizie macroeconomică), însoțită de o rată de creștere relativ înaltă, oricum mai înaltă decât rata inflației.

Din punctul de vedere al creșterii economice neinflaționiste, monetariștii occidentali consideră că o inflație moderată și controlată de instituțiile bancare constituie răul cel mic, comparativ cu alte disfuncții ale creșterii economice cum sunt șomajul cronic și de masă, recesiunea, criza economică, etc., inflația moderată fiind considerată un rău necesar al creșterii economice.

Creșterea economică inflaționistă rezultă din combinarea inflației rapide și galopante cu o dinamică economică încetinită, cu noncreșterea economică și cu scăderea producției naționale, comparativ cu perioadele anterioare. Deci, evoluția economică inflaționistă relevă acel spor relativ de producție națională, respectiv acel ritm mediu anual de creștere, însoțit de o rată a inflației ce depășește acest spor relativ.

Conceptele de evoluție economică inflaționistă și creștere economică neinflaționistă au sens atunci când problema este analizată istoric, statistic. Trecerea de la aceste concepte statistico-istorice la cele așteptate rațional se face prin conceptul de *deflație* și respectiv, *dezinflație*.

Deflația constă în procesul monetaro-material caracterizat prin scăderea durabilă pe termen lung a nivelului prețurilor, scădere rezultată dintr-un ansamblu de măsuri care vizează

restrângerea cererii nominale pentru a reduce tensiunile asupra dinamicii crescătoare a prețurilor.

De fapt, nu-i vorba de lichidarea proceselor inflaționiste, ci de aducerea lor în limite normale prin politici deflaționiste specifice fiecărei țări și fiecărei etape istorice. Cele mai frecvente astfel de măsuri deflaționiste sunt: reducerea cheltuielilor publice sau angajarea unor astfel de cheltuieli numai în măsura în care se constituie veniturile ce urmează să le susțină financiar; creșterea presiunii fiscale pentru a limita veniturile nominale disponibile ale populației; restricționarea creditului și creșterea ratei dobânzii; limitarea creșterii salariilor și a marjelor de profit; uneori se recurge chiar la blocarea creșterii prețurilor.

Dacă inflația exprimă, de regulă, un raport invers între creșterea foarte puternică a prețurilor și dinamica creșterii economice (o creștere lentă sau chiar o scădere a producției naționale), deflația dimpotrivă, exprimă o relație directă (cu același sens) între dinamica prețurilor și cea a producției (ambele variabile scad).

Putem vorbi despre deflație în condițiile în care de la o perioadă la alta se înregistrează o descreștere a prețurilor.

Putem confunda sau interpreta reducerea ritmului de creștere a prețurilor de la o perioadă la alta ca fiind un proces deflaționist doar pentru că dinamica prețurilor din perioada actuală este mai mică decât dinamica din perioada precedentă.

Inflația calculată ca serie cu baza în lanț poate arăta foarte sugestiv prin intermediul indicilor ce înseamnă evoluția de la o perioadă la alta dar nu același lucru putem spune și despre deflație în condițiile în care acest proces semnifică o reducere a prețurilor sau a ritmului de creștere a prețurilor.

Este o temă care va continua să ridice semne de întrebare pentru a afla care este adevărata accepție care se acordă acestui termen.

Dezinflația este proces monetar-real, care se manifestă prin încetinirea durabilă și auto-întreținută a ratei de creștere a nivelului general al prețurilor, fie a prețurilor bunurilor de consum, fie a prețurilor tuturor bunurilor și serviciilor.

De exemplu, se poate vorbi de dezinflație atunci când într-o țară se preconizează și se obține o reducere controlată a ratei inflației de la circa 50% într-un an la circa 30% în anul următor, cu efectele benefice corespunzătoare. Tocmai de aceea, dezinflația este considerată o replică pozitivă dată atât inflației puternice, cât și deflației cu efectele ei malefice în planul economiei reale (al producției).

Specialiștii au elaborat în ultimul timp o teorie a dezinflației competitive, ca fundament teoretic al măsurilor de combatere a efectelor negative ale inflației și ale deflației. Dezinflația competitivă este asociată cu politica de susținere a monedei naționale în raport cu celelalte monede și de menținere sau de aducere a ratei inflației la un nivel mai redus decât ratele inflației în țările partenere ale țării de referință.

O asemenea abordare a problemelor inflației urmărește sporirea competitivității pe piețele externe, pe baza unei valori adăugate mari și nu pe cea a prețurilor relativ scăzute; acestea din urmă presupun ieftinirea exporturilor țării cu inflație mai puternică decât cea din țările concurente, deci export de valoare adăugată.

Deci, noutatea modului de abordare a relației inflație – deflație - dezinflație constă în aceea că prin conceptul de dezinflație competitivă nu se abandonează preferința și interesul pentru creșterea economică. Prin acest termen se declară război deflației, care, în mod tradițional, este însoțită de reducerea producției naționale.

B. Braumann a analizat o serie de cercetări economice care au avut drept obiect al studiului corelația dintre inflație și rata de creștere a PIB-ului real. Sintetizând datele observate el a concluzionat că exista trei tipuri de rezultate:

- o corelație pozitivă în cazul țărilor industrializate, cu o rată a inflației foarte mică, unde se pare că se verifică “efectul Tobin”, conform căruia inflația poate conduce la o creștere economică, deoarece indivizii își vor transforma economiile în investiții;

- o neutralitate între cele două în cazul țărilor industrializate cu o inflație și creștere economică medie;

- o corelație negativă în cazul țărilor cu o rată a inflației mare.

O serie de studii recent realizate pe un eșantion mai mare de țări, arată că inflația și creșterea economică evoluează în sensuri diferite. Braumann a efectuat o cercetare pe un eșantion de 17 țări ce au experimentat 23 de crize inflaționiste, adică în doi ani consecutivi rata inflației a fost peste 40%.

Evidențele empirice coroborate cu testele econometrice realizate, confirmă că între inflație și activitatea economică este o corelație negativă clară și semnificativă.

Pentru analiza corelației dintre inflație și PIB reamintim că Produsul Intern Brut reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor nou create într-o economie, în decursul unei anumite perioade de timp (de regulă un an).

Relația dintre PIB și inflație este relevantă de rata de sacrificiu. Atunci când se dorește scăderea ratei inflației, se provoacă o recesiune al cărui rezultat final este reducerea producției. Rata de sacrificiu este egală cu raportul dintre reducerea procentuală cumulativă a PIB și reducerea ratei inflației. De exemplu să presupunem că atunci când reducem inflația de la 30% la 20%, PIB scade cu 15%. Rezultă, deci, că rata de sacrificiu este egală cu 1,5 (obținută prin raportarea ratei de scădere a PIB= 5%, la rata dezinflației (30%-20%)= 10%).

Cu alte cuvinte, pentru fiecare procent de reducere a ratei inflației, va trebui să renunțăm al 1,5% din PIB.

În cazul României, se pare că această regulă este infirmată de datele empirice privind ritmul de creștere al PIB real și rata medie a inflației furnizate de institutele de specialitate (tabelul 3.46 și figura 3.107).

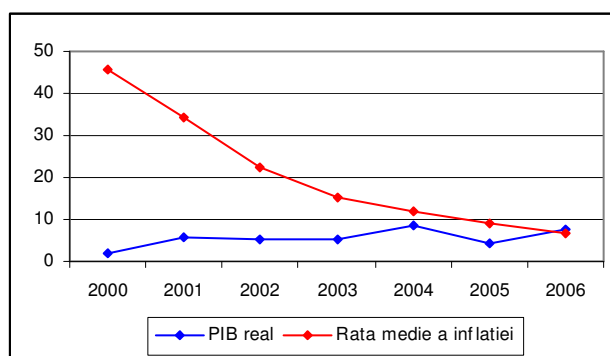
Tabelul 3.46

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ritmul PIB real (PIBR)-%	2,1	5,7	5,1	5,2	8,5	4,1	7,7
Rata inflației (RMI)-%	45,7	34,5	22,5	15,3	11,9	9	6,6

Sursa: INS, Anuarul Statistic al României, 2006

După cum se observă din tabelul 3.46, în anumiți ani (ca de exemplu 2002 și 2005), scăderea ratei inflației a fost însoțită de reducerea PIB, iar în restul anilor reducerea ratei inflației a fost însoțită de creșterea PIB, contrar teoriei mai sus amintite. Mai mult chiar, se pare că între rata inflației și PIB s-a manifestat o legătură inversă, în sensul că la o scădere a inflației, PIB-ul a crescut.

Pentru analiza detaliată a corelației se vor utiliza opțiunile *Regression* și *Correlation* din M.Excel, cu rata inflației variabilă rezultativă iar ritmul PIB variabilă factorială.

Fig. 3.107 Evoluția ratei reale a PIB și inflației

Regression Analysis: RMI versus PIBR

The regression equation is

$$\text{RMI} = 45,06 - 4,426 \text{ PIBR}$$

Predictor	Coef	SE Coef	T	P
Constant	45,07	13,31	3,39	0,020
RMI	-4,426	2,281	-1,94	0,110

$$S = 11,9943 \quad R\text{-Sq} = 43,0\% \quad R\text{-Sq}(\text{adj}) = 31,5\%$$

Correlations: RMI; PIBR

Pearson correlation = - 0,655

Valoarea negativă a coeficientului de regresie, ne indică o tendință descrescătoare a ratei medii a inflației, ritmul de creștere al PIB real influențând cu 43% nivelul inflației.

De asemenea, valoarea coeficientului de corelație r (-0,655) arată o corelație inversă de intensitate medie. Semnificația acestui rezultat se observă cu ajutorul *testului t*, unde t calculat are valoarea -1,9382.

Valoarea tabelară a lui t pentru 5 grade de libertate și $\alpha/2=0,025$ este 2,571 respectiv -2,571. Deoarece t calculat se află în interiorul intervalului valorilor tabelare, rezultă că r nu este semnificativ, adică între cele două variabile există o legătură slabă.

În concluzie, pe ansamblul perioadei analizate corelația dintre PIB și inflație a fost inversă, coeficientul de corelație având o intensitate medie (-0,655).

Trăsătura dominantă este fenomenul de *dezinflație*, proces ce s-a realizat în majoritatea anilor analizați. Excepție fac anii 2002 și 2005 când a existat un proces de *deflație*, atât ritmul de creștere al PIB cât și rata medie a inflației având același sens (de descreștere).

Astfel, în anul 2002 ritmul de creștere al PIB și rata inflației s-au micșorat cu 0,8 respectiv 12 puncte procentuale. La reducerea inflației au concurat atât factori din partea ofertei, cât și din partea cererii, acțiunea lor fiind sprijinită, în continuare, de aplicarea unui *mix* coerent de politici macroeconomice și de creșterea capacității de absorbție a fluxurilor monetare în economie.

Expansiunea economică a continuat și în acest an deși într-un ritm mai mic decât în anul precedent. Această dinamică a fost susținută, în principal, de cererea externă, în pofida incertitudinilor care au afectat mediul de afaceri internațional, și de cererea de investiții, impulsionată de progresele realizate în procesul de macrostabilizare și de perspectivele favorabile de creștere sustenabilă, care au lărgit accesul companiilor la surse de finanțare interne și externe.

Cea mai importantă descreștere a ritmului real al PIB s-a înregistrat în anul 2005 (cu 4,4 puncte procentuale față de anul precedent) pe fondul unei rate a inflației mai mică cu 2 puncte procentuale. Această reducere, la mai puțin de jumătate față de 2004 a fost generată de diminuarea vitezei de creștere a cererii interne, de prezența șocurilor de ofertă, precum și de adâncirea contribuției negative a exporturilor nete. Acești factori au contribuit și la o reducere mai mică a ratei inflației care sfârșitul anului a depășit marginal intervalul de ± 1 puncte procentuale care încadra ținta de 7,5 la sută.

Analiza rezultatelor de mai sus arată că în perioada 2000-2006, România înregistrat o creștere economică inflaționistă, rata inflației depășind în majoritatea anilor ritmul de creștere al PIB.

Totuși, pe fondul unei evoluții constant descrescătoare a ratei inflației, se constată că în anul 2006 a avut loc o creștere economică neinflaționistă, pentru prima dată ritmul de creștere al PIB (7,7%) fiind mai mare decât rata inflației (6,6%).

În anul 2006, configurarea politicilor economice și acțiunile întreprinse de către autorități au fost subsumate contextului pregătirii economiei României pentru aderarea la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007. În acest context, economia României a continuat

evoluțiile favorabile în privința dezinflației și a creșterii economice, alături de manifestarea unor riscuri, în special în ceea ce privește adâncirea deficitului contului curent al balanței de plăți.

Creșterea economică a fost susținută de componenta internă a cererii agregate, în timp ce exportul net de bunuri și servicii și-a adus în continuare un aport negativ la această creștere (de la -4,6 la -6,4 puncte procentuale).

Continuarea procesului dezinflaționist s-a datorat eforturilor BNR de consolidare a performanțelor regimului de țintire directă a inflației. În acest sens, Banca Națională a României și-a propus un obiectiv de inflație ambițios (5 la sută $\pm$ 1 puncte procentuale, decembrie/decembrie), având ca scop reducerea decalajului față de economiile de piață dezvoltate.

Se pare că și în anul 2007 acest proces va continua, estimările privind creșterea economică pe primele 9 luni fiind de 6,6% în comparație cu o rată a inflației mai mică (sub 5%). Creșterea economică în 2007 va fi mai mică, pe fondul unui an agricol nefavorabil și a creșterii prețurilor la produsele petroliere.

Pentru obținerea rezultatelor economice de mai sus, România a adoptat o serie de măsuri printre care amintim: consolidarea tendinței de stabilitate a prețurilor printr-o “gestiune” prudentă a politicii monetare; reducerea deficitelor bugetare și a datoriei publice; înfăptuirea, prin măsuri mai concrete, a programelor de reforme structurale, în special în direcția promovării eficienței pe piața mărfurilor și a forței de muncă.